

Проф. д-р Николай Йосифович Бурчак-Абрамович (26.09.1900 - 15.10.1997)

Златозар Боев

Той бе един от най-изтъкнатите палеозоолози и естествоизпитатели на нашето време. Макар че е автор на над 350 научни труда в областта на палеонтологията на птиците и бозайниците, кватернерната палеозология на Кавказ, както и в областта на археозологията и историята (доместикацията и разселването) на домашните птици и бозайници, у нас този забележителен учен е почти непознат.

Николай Йосифович е роден на 26 септември 1900 г. в с. Мартиновка край гр. Житомир (тогава в Полша, дн. във Волинска област на Украйна). През 1919 г. завършва гимназия в Житомир, а след това следва в института „Oswiaty Narodowej“ и работи като лаборант в Природонаучния музей в Новоград-Волински (б. Волинска губерния). След 3-та година става асистент в Геологическия институт на Украинската академия на науките в Киев. Първата си научна публикация отпечатва на 26-годишна възраст. През 1941 г. войната го заварва в Казахстан, където участва в научна палеонтологическа експедиция за събиране на палеонтологични образци. През военните години изучава пещерите и съдържащите се в тях останки от гръбначна фауна в Южен Урал.

Като докторант на Палеонтологическия музей на Академията на науките на бившия СССР, в Кавказ събира материали за дисертацията си на тема „Изкопаеми Bovidae от Стария свят“, впоследствие издадена като монография (1957). Едновременно с това усърдно попълва колекцията си и с материали от фосилни щрауси (Struthioniformes), които обобщава и публикува в отделна монография (1953).

Научното си звание „доктор на биологическите науки“ получава през 1951 г. във високопрестижния Институт по палеобиология „Л. Ш. Давиташвили“ на Грузинската академия на науките в гр. Тбилиси, когато на защитата на докторската си дисертация, научният съвет му присъжда направо научната степен (д.б.н., т.е. доктор на науките). В този институт той остава да работи след преселването си от Азербайджан през 1961 г. Дотогава в Природонаучния музей в Баку той работи върху материалите от уникалното палеонтологично находище в Бинагада край гр. Баку.

Освен палеонтологични и археозологични материали от страните на бившия СССР, проф. Бурчак-Абрамович проучва такива находки и от България, Монголия, Китай и грузи страни. От България заедно със ст.н.с. Иван Николов от Националния природонаучен музей при БАН през 1984 г. описват два нови за науката видове миоценски птици - сердикийския корморан (*Phalacrocorax serdicensis*) и тракийската гъска (*Anser thraceiensis*). Осъзнавайки решаващото значение на колекциите, той създава своя лична остеологична колекция, която включва скелети на над 500 рецентни вида птици, представени с около 1000 екземпляра от почти всички райони на Палеарктика.

Сред по-значимите му приноси са описанията на 4 рода и 15 вида нови за науката, предимно птици: бинагадинския бухал *Bubo binagadensis* (1965), късопръстия *Struthio brachidactylus* (1949), гманиския *Struthio dmanisensis* (1970) и закавказкия *Struthio transcaucasicus* щрауси (1971), бинагадинската *Anser binagadensis* (1956), удабненската *Anser udabnensis* (1957) и елгарската *Anser eldaricus* (1978) гъски, нейлиева гугушия (миоценски лебед) *Guguschia nailiae* (1968), руставиорнис (кокошева птица с междинни белези между фазаните и тетревите) *Rustaviornis georgicus* (наречен така в чест на бележития руски орнитолог Георгий Петрович Дементьев), както и двата споменати вида от България. Сред оригинално описаните от него нови таксони има и ископаеми бикове роговете *Protobison* (1980), *Adjiderebos* (1984) и *Dmanisibos* (1994) и видовете *Urmibos azerbaijanicus* (1950), *Bos mastanzadei* (1952), *Bos caucasicus* (1980), *Protobison kuschkunensis* (1980), *Adjiderebos cantabilis* (1984), *Dmanisibos georgicus* (1994), свине *Sus apsheronicus* (1948) и дори ... фосилни хоминоиди - *Udabnopithecus garedzensis* (1947).

На 15 октомври 1997 г. проф. Бурчак-Абрамович издъхва в кабинета си в Тбилиси. Кончината му е тежка загуба за световната палеозологична общност. С него си отиде старата палеонтологична „гвардия“ на ентузиастите-енциклопедисти, каквито нашето практически време вече не може да създаде.